

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Pitkänen, Silja

Title: Kiinan (nais)historian pikkujättiläinen

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Pitkänen, S. (2016). Kiinan (nais)historian pikkujättiläinen. Agricolan kirja-arvostelut, 18.8.2016. <http://agricola.utu.fi/julkaisut/kirja-arvostelut/index.php?id=3960>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Kiinan (nais)historian pikkujättiläinen

18.8.2016 Silja Pitkänen <silja.k.pitkanen@jyu.fi> Tohtorikoulutettava, Jyväskylän yliopisto, Historian ja etnologian laitos

Airaksinen, Tiina; Sinkkonen, Elina; Valjakka, Minna (toim.): *Enemmän kuin puoli taivasta. Kiinalainen nainen historiassa, yhteiskunnassa ja kulttuurissa..* Art House, 2016. 486 sivua. ISBN 9789518845877.

Laaja artikkelikokoelma *Enemmän kuin puoli taivasta. Kiinalainen nainen historiassa, yhteiskunnassa ja kulttuurissa* on erittäin tervetullut, monipuolinen ja huolella laadittu teos Kiinan naisten menneisyydestä ja nykypäivästä. Kirja on erinomaista työtä ulkoasua myöten: kannet ovat kauniit ja kestävät, paperi on huomattavan laadukasta, eikä kuvituksessakaan ole pihistely. *Enemmän kuin puoli taivasta* on kulttuuriteko, jollaisia ei kovin usein tule vastaan aikana, jolloin kirjoja tuotetaan kiivaalla tahdilla sesonkituotteiksi, ja jolloin kirjojen painaminenkaan ei ole enää itsestäänselvyys.

Kiinalainen nainen esiintyy päähenkilönä tai kertojana melko monessa viime vuosina ja vuosikymmeninä julkaistussa kaunokirjallisessa teoksessa. Suosittuja kurkistusaukkoja aasialaisen naisen arkeen ovat olleet muun muassa kiinalaissyntyisen **Jung Changin** *Villijoutsenet* (1991, suom. 1992), joka on laaja kuvaus Kiinan 1900-luvusta kolmen sukupolven naisten kautta, amerikankiinalaisen **Amy Tanin** *Keittiöjumalan vaimo* samalta vuodelta (suom. 1992), sekä Tiibetissä syntyneen **Yangzom Brauenin** *Tiibetin tyttäret* (alkuteos 2009, suom. 2011), joka niin ikään kertoo kolmen sukupolven tarinan. Kiinan 1900-lukua pääosin naisten kautta käsittelee myös Nobel-palkitun kirjailija **Mo Yanin** vuonna 1995 julkaistu, toistaiseksi suomentamaton romaani, jonka englanninkielinen nimi on *Big Breasts and Wide Hips*.

Kuva: Kiinalainen propagandajuliste.

Kiinan naisten elämä ei kuitenkaan kuulu kaunokirjallisuuden tai tutkimuksen valtavirtaan sen paremmin Kiinassa kuin muuallakaan. Kuten *Enemmän kuin puoli taivasta* -teoksen toimittajat, Aasia-tutkijat **Tiina Airaksinen**, **Elina Sinkkonen** ja **Minna Valjakka**, esipuheessa toteavat, suomenkielistä tutkimusta Kiinan naisten kulttuurista ja historiasta ei ole aikaisemmin julkaistu. He kertovat lisäksi, että artikkelikokoelman tarkoituksena ei ole ainoastaan täyttää tyhjiötä, vaan esitellä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja taloudellisia muutoksia, joita naiset toiminnallaan ovat saaneet aikaan.

Teos on eri alojen tutkijoiden kiinnostava panoraamakuva Kiinasta, ja se täydentää kaunokirjallisuuden luomaa kuvaa nimenomaan kiinalaisten naisten maailmasta. Tietokirjankin keskiössä on 1900-luku, mutta katse suunnataan myös varhaisempaan historiaan silloin, kun se on tarpeellista käsiteltävien ilmiöiden taustoittamiseksi. Kaunokirjallisiin teoksiin tietokirjaa yhdistää myös se, että Kiinaa tarkastellaan niin sisä- kuin ulkopuolelta – menestysromaanien kirjoittajista useat ovat emigroituneet Kiinasta, ja tietokirjan kirjoittajat työskentelevät Kiinassa tai eri puolilla maailmaa, ja ovat taustoiltaan sekä kiinalaisia että muunmaalaisia.

Näkökulmien kaleidoskooppi

Enemmän kuin puoli taivasta kattaa useita aihepiirejä: Ensimmäisissä artikkeleissa keskitytään naisten poliittisiin vaikutus- ja toimintamahdollisuuksiin, tämän jälkeen vuorossa ovat perhepoliittiset kysymykset ja koulutus, ja seuraavaksi käsitellään naisten työssäkäyntiä ja uskonnollisuutta. Kirjan loppuun on sijoitettu artikkelit naisista kirjailijoina ja nykytaiteilijoina. Rakenne on luultavasti punnittu, mutta silti ei voi välttyä pohtimasta, miksi

kulttuuriaiheet on sijoitettu viimeiseksi. Toisaalta, teos näyttäisi kulkevan laajemmista ilmiöistä kohti tarkemmin rajattuja aiheita, ja näin ollen rakenne vaikuttaa perustellulta.

Näkökulmien kirjo on todella runsas. Laaja-alaisten aiheiden ohella lukijalle aukeaa pieniä, hyvin kiinnostavia kurkistusaukkoja Kiinan arkitodellisuuteen – teoksen artikkeleissa ja tietolaatikoissa käsitellään muun muassa Kiinan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen elämää, varhaisen feministis-utopistisen kirjallisuuden unelman todeksi tekevää mosuovähemmistön naiskeskeistä kulttuuria, adoptioita Kiinasta Suomeen, ja itsemurhia Kiinan maaseudulla.

Eräänä mielenkiintoisena yksityiskohtana voidaan mainita, että Kiinan maaseudulla naiset tekevät usein itsemurhan maataloudessa käytettävillä myrkyillä. Morbidissa detaljissa yhdistyy monia kiinalaisen nykytodellisuuden elementtejä: nuorten, ja toisaalta iäkkäiden naisten itsemurhien suuri osuus, maaseudun naisten toivoton elämä sekä vaaralliset kemikaalit, joiden käyttö maataloustyössä on miltei jokapäiväistä. Tämä ei kuitenkaan ole koko totuus Kiinan naisista tai edes maaseudusta.

Kuva: Kiinalaisia propagandajulisteita 1950-60-luvulta: ”Kultaiset sähkövalot”, ”Käytä tuholaismyrkyjä turvallisesti”

Uuden sukupolven pikkujättiläinen

Jo 1920-luvulta alkaen on julkaistu suurelle yleisölle suunnattuja tietokirjoja Pikkujättiläisen-otsakkeen alla. *Enemmän kuin puoli taivasta* -teosta voi hyvällä syyllä pitää niin muotonsa kuin sisältönsä puolesta Kiinan naishistorian pikkujättiläisenä – ja rajatummasta näkökulmastaan huolimatta myös kattavana esityksenä Kiinan historiasta. Aikana, jolloin tietoa on saatavilla runsaasti, pikkujättiläisten tarpeellisuus on käymässä kyseenalaiseksi, ja kun myös suhde tietoon, tietämiseen ja tutkimukseen on muuttunut, ovat historian

pikkujättiläiset vähitellen poistuneet yliopistojen historia-aineiden pääsykoe- ja kurssikirjojen joukosta. Tällä hetkellä historiaoppiaineissa korostetaan usein, että yksityiskohtien tuntemista oleellisempaa on hahmottaa laajoja kokonaisuuksia sekä ilmiöiden taustoja ja yhtymäkohtia. Mikä sitten on pikkujättiläistyypisten teosten arvo tänä päivänä? Ja millaiselle yleisölle *Enemmän kuin puoli taivasta* on suunnattu?

Kuten todettua, *Enemmän kuin puoli taivasta* on hyvin tehty tietokirja. Sen aihepiiri on laaja, mutta yksittäiset artikkelit tekevät kirjan rakenteesta selkeän, eikä tekijyyttä tai tutkijan subjektiivisuutta ole häivytetty – näin ollen kirja ei pyri olemaan niin sanotusti yleispätevä. Vaikka tietoa onkin tänä päivänä helppoa hakea, eivät hakukoneet korvaa tutkimusta ja asiantuntemusta, tai sitä, että tieto on arvioitu ja huolella valikoitu kansien sisälle. Hieman leikkimielisesti voisikin todeta teoksen olevan uuden sukupolven pikkujättiläinen. Kuten kaikki laadukkaat tietokirjat, teos soveltuu niin aihepiiriin perehtyneille tutkijoille kuin myös kaikille kiinalaisen naisen elämästä kiinnostuneille. Kieli on sujuvaa yleiskieltä, ja vaikka artikkelit pohjautuvat tutkimukseen, niissä ei korosteta tiedon tuottamiseen liittyviä kysymyksiä.

Kuten usein pikkujättiläisissä, myös *Enemmän kuin puoli taivasta* -teoksessa on jonkin verran päällekkäisyyksiä ja toistoa, mutta laaja-alaisessa teoksessa sitä olisi hyvin hankala välttää. Artikkeleissa käsitellään monitahoisia ilmiöitä, jotka olisi vaikeaa muotoilla yksittäisiksi palasiksi ja sijoittaa kirjaan kuin lasten palikkapeliin. Sen sijaan rakenteeseen olisi hyvin voinut luoda tasoja vaihtamalla fontteja ja rivivälejä. Nyt kaikki sisällöt pääluvut aloittavista johdannoista tietolaatikoihin saakka ovat samannäköisiä. Erilaiset tekstin tasot olisivat saattaneet auttaa lukijaa tiedon jäsentämisessä.

Raikas ote naisten historian kirjoitukseen

Kuva: Kiinalainen propagandajuliste

Vaikka artikkeleissa käsitelläänkin Kiinan naisten historiaa erilaisista näkökulmista, monet naisten elämän – eritoten menneisyyden naisten – keskeiset osa-alueet, kuten käsityö ja ruoanlaitto, eivät korostu. Tätä kautta rakennetaan raikkaampaa ja monipuolisempaa naishistoriaa. Toisaalta, uudempien näkökulmien ohella teoksessa olisi hyvin voinut olla mukana myös perinteisempiä aihepiirejä – menneisyyden naisten ajasta kun kuitenkin suuri osa on kulunut kodin- ja lastenhoidon parissa. Lisäksi (taide)käsityö ja ruoka ovat myös keskeisiä osa-alueita Kiinan kulttuurissa ja historiassa.

Myös kiinalaisesta propagandasta ja sen toisesta puolesta, sensuurista, olisi ollut mukavaa lukea enemmän. Aihe saattaa olla kiusallinen, mutta kirjassa ei ole kaihdettu mitään hankalia teemoja. Propagandan ja ”virallisten totuuksien” käsittely on osin kierretty esimerkiksi median referoinnin keinoin – vaikkapa naistaigonautti **Liu Yangin**kohdalla kerrotaan, mitä hänestä on kirjoitettu lehdissä. Suomalainen lukija osaa suhtautua kriittisesti lukemaansa, ja lukijalle onkin annettu välineet omien tulkintojen tekemiseen, mutta propagandasta ei useinkaan puhuta suoraan.

Kuva: Tyttöjen jalkojen sitominen oli pitkään kiinalainen tapa. Kuvassa normaali ja sitomisen seurauksena vääristynyt jalka. Guangzhou 1902, C.H. Graves. Wikipedia.

Myös propagandataide on Kiinassa varsin omaleimaista, ja visuaalisessa propagandassa hyvinvoivat lapset, jopa vauvat, ovat tavallinen aihe – ja lapset taas liittyvät läheisesti naisten elämään. Tämän lisäksi esimerkiksi kiinalaisten naisten vallitsevat ulkonäkövaatimukset olisi ollut kiinnostava aihe – jalkoja ei enää sidota, mutta moni kiinalainen nainen leikkauttaa silmänsä länsimaisemmiksi, tai ainakin haaveilee leikkauksesta. Millaisia haasteita länsimaiden ihailu tuo kiinalaisen naisen elämään?

Toimittajat toteavatkin teoksen esipuheessa, että monta mielenkiintoista aihetta jäi kokoelman ulkopuolelle. Tämä on varsin ymmärrettävää. Teos – joskin taitoltaan varsin väljä – on liitteineen lähes 500-sivuinen. Aihepiirejä lisäämällä kyseessä ei olisi ollut enää pikkujättiläinen, vaan jo varsin suuri jätti.

Kuva: Yhden lapsen politiikkaa propagoiva juliste.